

Nr 247

Av herr **Larsson, Lars, m. fl.**, angående penningbidraget till värnpliktiga.

(Lika lydande med motion nr 305 i Andra kammaren)

I årets statsverksproposition, bilaga 6, fjärde huvudtiteln, redovisas i punkterna 36, 69 och 94 anslagen för budgetåret 1962/63 till »Avlöningar m. m. till värnpliktiga» inom armén, marinen och flygvapnet.

Sammanlagt är anslag å 78 230 000 kronor upptaget, varav till »penningbidrag m. m.» beräknas åtgå 65 840 000 kronor. Av departementschefens förslag framgår att penningbidragen till de värnpliktiga som fullgör sin första tjänstgöring eller inkallats till repetitionsövning avses bli oförändrade även under kommande budgetår.

Det är enligt vår mening högst otillfredsställande att de värnpliktigas förmåner i detta avseende icke varit föremål för någon allmän översyn sedan år 1952. För en värnpliktig utgör penningbidraget f. n. 2: 75 kronor per dygn, vilket belopp dock fastställdes av 1959 års riksdag att gälla från den 1 juli samma år.

Den höjning av 25 öre av penningbidraget som då skedde var föranledd av 1954 års värnpliktsavlöningsutrednings förslag, vilket hade avlämnats i september 1957.

Utredningen påvisade att ett återställande av penningbidraget till 1952 års värde den 1 juli 1957 borde föranleda en höjning av detsamma med 42 öre. Utredningen föreslog dock att de värnpliktiga borde få del av den allmänna standardhöjning, som skett sedan år 1952, men begränsade sitt förslag till att gälla en höjning av penningbidraget med 50 öre per dygn.

Av detta belopp borde enligt utredningen 25 öre avsättas till en utryckningspremie avsedd att utbetalas till den värnpliktige först efter slutad första tjänstgöring. Denna utryckningspremie skulle komma att underlätta hans återgång till det civila livet och ge honom kontanter till de utgifter han oundgängligen får under tiden tills han erhållit sin första lön från sin civila anställning.

Utredningsförslaget rönt uppskattning vid remissförfarandet och tillstryktes över lag av såväl civila som militära remissinstanser. Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, som i flera sammanhang slagit vakt kring de värnpliktigas villkor, framhöll vikten av att utryckningspremie infördes men menade att den var för knäppt tilltagen och borde fördubblas.

Vid 1958 års riksdag anmälde departementschefen att han icke ansåg sig

kunna lägga fram förslag på basis av utredningen i de avsnitt som nu refererats. Med anledning av motioner som väcktes om genomförande av utredningsförslaget i sin helhet ansåg statsutskottet att en höjning av penningbidraget borde ske. Riksdagen hade ingen invändning däremot, och vid 1959 års riksdag föreslog departementschefen den förut nämnda höjningen med 25 öre av penningbidraget under det att något förslag om utryckningspremie ej framlades.

Det är en allmän strävan att effekten av våra försvarsansträngningar skall bli den största möjliga. Den tekniska utvecklingen anvisar alltmer effektiva medel därtill, men man kan ändå inte komma förbi betydelsen av insatserna från den mänskliga faktorn. De som i egenskap av värnpliktiga har att genomgå utbildning och övning inom vårt försvar bör därför vara befriade från sådana ekonomiska och andra påfrestningar som kan ge dem en negativ inställning till den uppgift de är satta till. En höjning av penningbidraget är nu av flera skäl därför synnerligen angelägen; inte minst den psykologiska faktorn spelar en betydande roll i sammanhanget.

Som vi tidigare framhållit har sedan 1952 endast en höjning med 25 öre skett, under det att de kostnader ersättningen avser att täcka i många fall stigit mer än den allmänna prisutvecklingen anger som genomsnitt.

Enligt vår mening är det i samband med en höjning av penningbidraget nu angeläget att införa den utryckningspremie vilken föreslogs av 1954 års värnpliktsavlöningsutredning. Den värnpliktiges situation vid återinträdet på den civila arbetsmarknaden ter sig många gånger bekymmersam, helt utan tillgång till kontanter som han många gånger är. Ofta återinträder han dessutom på arbetsmarknaden vid tiden för semesterstängningen inom industrien, och då han under värnpliktstiden gått förlustig semesterrätten blir han friställd utan semesterlön, även om han återinträder i den anställning han hade före värnplikten. Han känner sig då i jämförelse med arbetskamraterna orättvist behandlad och ser sina ekonomiska besvärligheter som en direkt följd av samhällets tidigare krav på honom.

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund har i en uppvaktnings hos försvarsministern år 1960 framhållit:

SSU anser att dagpenningen snarast bör höjas men vill i det sammanhanget också föra in frågan om utryckningspremie, som förbundet sedan länge opinerat för. En dylik premie utgår i exempelvis Danmark till de värnpliktiga efter slutad tjänstgöring och är avsedd täcka kostnaderna för vederbörandes uppehälle den första tiden tills civil lön börjar utbetalas. 1954 års utredning anslöt sig till principen och föreslog ett utryckningsbidrag på 76 kronor, vilken summa SSU reagerade emot och krävde en fördubbling.

Ännu har inget förslag om utryckningspremie för de värnpliktiga efter första tjänstgöringen prövats av riksdagen. Däremot utgår sådan till de värnpliktiga som genomgår viss befälsutbildning. Det måste för den värnpliktige — och för samhället — vara genant, att den som offrat tio månader för att utbilda sig till försvar för landet så snart han slutat sin militära tjänst

tvingas begära förskott på sin lön av arbetsgivaren eller de närstående om lån för att klara de första, civila veckorna. Av flera skäl är det lämpligt att storleken av uttryckningspremien som SSU återigen aktualiserar görs beroende av den tid den värnpliktige tjänstgjort. Förbundet anser det praktiskt att premier sammankopplas så att 1 krona per dag av en till 5 kronor höjd dagpenning avsätts och utbetalas till den värnpliktiges hemadress omedelbart efter slutad tjänstgöring.

Vi kan helt ansluta oss till de synpunkter förbundet framfört vid nämnda uppvaktning och anser att med hänsyn till den effektivitetshöjning en positiv grundinställning hos personalen måste medföra på försvaret kostnaderna härför bör kunna inrymmas inom den anvisade kostnadsramen.

Enligt redovisningen i fjärde huvudtiteln beräknas för kommande budgetår 19 245 000 tjänstgöringsdagar, av vilka 15 983 000 faller på första tjänstgöringen och 2 772 000 på repetitionsövningar och 490 000 dagar på övriga. En uppräknig av beloppen enligt vårt förslag skulle enligt dessa beräkningar komma att medföra en ökning på 18 755 000 dagar \times 2: 25 kr. = 42,2 miljoner kronor, vartill kommer ytterligare kostnader för de övriga kategorierna värnpliktiga.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta

att penningbidraget till värnpliktiga som fullgör första tjänstgöring eller repetitionsövning höjes från 2: 75 till 5 kronor per dygn, varav 1 krona skall avsättas till uttryckningspremie att utbetalas efter tjänstgöringens slut, med motsvarande uppräknig av nu gällande belopp för övriga kategorier värnpliktiga, samt

att kostnaderna härför anvisas av medel inom den för försvaret framlagda kostnadsramen.

Stockholm den 25 januari 1962

Lars Larsson

Sture Palm

Tage Johansson
